

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการโครงสร้างการผลิต และบทบาทของรายการสารคดีเชิงข่าวทางโทรทัศน์กรณีศึกษา ถนนสายที่ 5” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตแบบผู้สังเกตการณ์อย่างใกล้ชิด (Observer-as-Participant) เป็นระยะๆ ตั้งแต่เริ่มต้นการผลิตรายการในปี 2536 จนถึงปัจจุบัน จึงสามารถรวบรวมข้อมูลได้ค่อนข้างละเอียด ดังมีรายละเอียดของการดำเนินงานการวิจัยดังนี้

แหล่งข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถเก็บภาพรวมได้อย่างครอบคลุม และได้ข้อมูลแบบเจาะลึกภายใต้ความสามารถที่ผู้วิจัยทำได้ มีแหล่งข้อมูล 3 ประเภท คือ

1. ข้อมูลประเภทตัวบุคคล

จะเป็นการศึกษาประวัติ และประสบการณ์ของบุคคลหลัก (Key Informant) ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการถนนสายที่ 5 โดยตรง คือ

เจ้าของเวลา คือ คุณรุ่งนภา ทองประคำ เป็นเจ้าของเวลาโดยตรงที่ได้เวลาจากสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5 มาช่วงเวลาหนึ่ง คือ เวลาประมาณ 23.00 น. ความยาว 2 นาที ทุกวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ในช่วง 2 เดือนแรก และเวลาประมาณ 21.50 น.หลังข่าวภาคค่ำความยาว 5 นาที ตั้งแต่กลางปี พ.ศ. 2536 - พ.ศ. 2539 และในปัจจุบันเป็นช่วงเวลาหลังข่าวภาคค่ำความยาว 5 นาที ทุกวันเสาร์ถึงวันอาทิตย์

บริษัทผู้ผลิตรายการ 1. คือ บริษัท พานอรามา ดิจิตอลเอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด โดยคุณชนินทร์ ชมะโชติ กรรมการผู้จัดการ ผู้ซึ่งเป็นตัวหลักในการเสนอ Proposal ของรายการฯ ตั้งแต่เริ่มต้น และเป็นผู้ผลิตรายการฯ มาเป็นเวลา 1 ปี เพื่อศึกษาถึงแนวคิดเบื้องต้นของการนำเสนอสารคดีเชิงข่าวทางโทรทัศน์เกี่ยวกับปัญหาจรรยาบรรณบริษัทผู้ผลิตรายการ 2. คือ พีบีเอส จำกัด โดยคุณอนุชิต มณีชัย ผู้จัดการฝ่ายผลิต ผู้รับผลิตรายการฯ ต่อในช่วงปีที่ 2 ซึ่งยังคงแนวคิดและการนำเสนอแบบเดิมอยู่ เพื่อศึกษาอย่างต่อเนื่องถึงโครงสร้างการผลิตรายการฯ ในปีถัดมา

ผู้ผลิตอิสระ คือ คุณชลวิทย์ สุขอุดม บุคคลสำคัญ (KEY INFORMANT) ที่เป็นผู้ดำเนินรายการเพียงคนเดียวมาตั้งแต่แรก รวมทั้งเป็นผู้เขียนบทรายการฯ เองมาตลอดและท้ายที่สุดเป็นผู้รับผลิตรายการ ต่อจาก บริษัท พีบีเอส จำกัด ตั้งแต่วันที่ 2 - ปัจจุบันเพื่อศึกษาถึงบทบาทการแสดงออกของสื่อมวลชนจากรูปแบบนำเสนอของรายการนี้ว่าสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยได้แค่ไหนและได้จากอะไรบ้าง

สปอนเซอร์ 1. คือ บริษัท บุญรอด บริวเวอรี่ จำกัด เจ้าของผลิตภัณฑ์สิงห์ผู้ให้การสนับสนุนตั้งแต่แรกจนถึงวันนี้ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีความสัมพันธ์เชิงบทบาทในลักษณะการเกื้อหนุนรายการด้วยรูปแบบใดบ้าง

สปอนเซอร์ 2. คือ บริษัท ไทยประสิทธิ์กันภัย จำกัด สปอนเซอร์อีกรายที่เข้ามาสนับสนุนรายการฯ ในช่วงหลัง และยังคงสนับสนุนอยู่จนถึงวันนี้

แหล่งข้อมูลจากบุคคลดังกล่าว เป็นข้อมูลที่สำคัญในการใช้วิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามามีความสัมพันธ์เชิงบทบาททั้งในด้านลบ และด้านบวกได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการสัมภาษณ์ได้เจาะลึกถึงเหตุผลที่มาขอความเป็นไปต่างๆ อย่างละเอียด ซึ่งจะปรากฏในเล่มวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์แล้ว

2. ข้อมูลประเภทวิทัศน์

การนำตัวอย่างของรายการถนนสายที่ 5 ตอนที่แพร่ภาพออกอากาศในประเด็นต่างๆ และตอนที่ไม่มีโอกาสได้ออกอากาศ มาวิเคราะห์ถึงเนื้อหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิตรายการ คือ

เทปรายการตอนที่ออกอากาศและถูกระงับการออกอากาศรวม 50 ตอน

* (ข้อมูลทั้งหมดเป็นเทปรายการตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 - 2539)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ข้อมูลประเภทเอกสาร

เป็นข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการวิจัยได้ในแง่ของการวิเคราะห์ถึงการแสดงออกซึ่งบทบาทของรายการนี้ ว่าเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งเอกสารบางชิ้นที่สามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ เช่น องค์กรของรัฐ สื่อประเภทต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยแยกเอกสาร ดังนี้

จดหมายจากประชาชน ได้คัดเลือกจำนวนประมาณ 30 ฉบับที่มีเนื้อหาทั้งการติชม , ให้กำลังใจ , การให้ข้อมูลต่างๆ และการร้องทุกข์มายังรายการฯ ในทุกเรื่องไม่เฉพาะกับปัญหาจรรยาเท่านั้น

หนังสือเตือนจากบางหน่วยงาน ในกรณีที่ต้องการให้รายการฯ นำเสนอในรูปแบบอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

คอลัมน์ตามสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นคอลัมน์ที่แสดงความคิดเห็นมายังรายการฯ บ้าง, สนับสนุนด้านการเชียร์บ้าง , แจ้งเนื้อหารายการบ้าง ฯลฯ

บทโทรทัศน์ของรายการฯ ตามตอนที่นำเสนอมาทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ข้อมูลทุกส่วนมีการคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด จึงได้แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview)

ในส่วนของคุณข้อมูลประเภทตัวบุคคล

2. สังเกตการณ์ (Observation)

ในส่วนของการผลิตด้วยการออกไปตอนขึ้นตอนถ่ายทำ

3. แยกเอกสาร (Grouping)

ในส่วนข้อมูลด้านเอกสารได้แยกประเภทตามสื่อและวัตถุประสงค์ของเอกสารนั้นๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อโครงสร้างการผลิต และบทบาทของสารคดีเชิงข่าวทางโทรทัศน์ : รายการถนนสายที่ 5” ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งจากตัวบุคคล วิดีทัศน์ และเอกสารมาศึกษาอย่างละเอียดตามแนวคิด และวิธีการในการศึกษาข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์ ดังนี้

1. ช่วงแรก

ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกขององค์กรต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบทบาท ทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ กับรายการถนนสายที่ 5 ที่มีผลต่อโครงสร้างการผลิตรายการในลักษณะต่างๆ

2. ช่วงหลัง

เป็นการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องต่อองค์กรผู้ผลิตของรายการถนนสายที่ 5 มีผลกระทบต่อการแสดงออกซึ่งบทบาทของรายการในแง่ใดบ้าง

วิธีการนำเสนอข้อมูล

ด้วยข้อมูลส่วนใหญ่ คือ ข้อมูลที่มาจากประสบการณ์จริง และการเล่าถึงปัญหาต่างๆ ของผู้ผลิตรายการที่พร้อมจะถ่ายทอดให้ละเอียด รวมทั้งเทปรายการ TV.ประกอบ การนำเสนอจึงเป็นลักษณะการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive Writing) เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจช่วยสร้างความกระจ่าง ชัดเจนให้แก่ปัญหาการวิจัย โดยไม่จำเป็นต้องใช้ภาษางานอย่างเป็นทางการเท่านั้น